ACORDUL DE COOPERARE ÎN PROCESUL PENAL: ANALIZĂ TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ ÎN CONTEXT NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

COOPERATION AGREEMENT IN CRIMINAL PROCEEDINGS: THEORETICAL AND PRACTICAL ANALYSIS IN NATIONAL AND INTERNATIONAL CONTEXT

CZU: 343.13(478) + 341.4

Iulia GHEȚIVU
Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-6502-3329
E-mail: ghetivuiulia1@gmail.com

Abstract. *The article examines the recently introduced institution of the cooperation agreement in criminal proceedings in the Republic of Moldova, highlighting its theoretical and practical significance in the context of modernizing criminal procedures. Regulated by Law No. 245 of July 31, 2023, this special procedure allows the accused to collaborate with the prosecuting authorities in uncovering crimes, particularly those posing a heightened social danger, in exchange for procedural benefits such as sentence reduction. The cooperation agreement reflects a strategic direction of criminal policy aimed at increasing the efficiency of criminal prosecution, combating serious crime, and protecting the fundamental values of society. Furthermore, it is emphasized that this mechanism is aligned with international standards and recommendations regarding the cooperation of defendants with judicial authorities.*

Keywords**:** *cooperation agreement, informed waiver, procedural safeguards, special procedure.*

Abstracr. *Articolul examinează instituția acordului de cooperare în procesul penal al Republicii Moldova, introdusă prin Legea nr. 245 din 31.07.2023, plasând-o în contextul modernizării procedurilor speciale. Această instituție configurează un mecanism derogatoriu, fundamentat pe recunoașterea vinovăției și pe angajamentul învinuitului de a coopera cu organul de urmărire penală. Din perspectivă doctrinară, acordul de cooperare reflectă orientarea spre eficientizarea urmăririi penale, reducerea sarcinii instanțelor și armonizarea legislației naționale cu exigențele internaționale privind procedurile sumare. Totodată, acordul de cooperare reconfigurează raportul dintre stat și participantul la proces, prin instituirea unor reguli speciale privind dinamica probatoriului și regimul garanțiilor procesuale. Prin adoptarea sa, legislația națională se aliniază standardelor internaționale, promovând un model de justiție penală modern și funcțional.*

În ultimii ani, dreptul procesual penal al Republicii Moldova a cunoscut o evoluție semnificativă, marcată de reforme orientate spre sporirea eficienței urmăririi penale și consolidarea mecanismelor de colaborare între învinuit și organul de urmărire penală.

În acest context, cauzele penale sunt soluționate, de regulă, prin procedura generală, iar cu titlu de excepție, în condițiile strict prevăzute de lege, prin intermediul unor proceduri speciale.

Autoarea S. Toncu afirmă că „procedura specială este definită ca totalitatea normelor de drept procesual penal prin care se derogă de la procedura de drept comun, instituindu-se, pentru anumite cauze penale, o desfășurare parțial diferită a procesului penal." [1, p.132] Se aduc argumente pertinente că, o procedură specială reprezintă o formă procesuală distinctă, care stabilește o ordine calitativ nouă de soluționare a litigiului penal.

Cercetătorul V. Rotaru consideră că „este o procedură specială acea procedură care stabilește o ordine procesuală calitativ nouă a unui litigiu penal. Procedura specială are ca sarcină finală și principală soluționarea unui litigiu. Pentru ca o procedură să fie considerată specială este necesar ca aceasta să stabilească o cale calitativ nouă de soluționare a litigiului în comparație cu procedura de bază. Această poate merge fie pe calea simplificării sau măririi complexității procedurii de bază. În calitate de criterii pentru această trăsătură servesc adăugirea sau respectiv reducerea unor garanții, devierea de la sistemul general al procesului penal prin reducerea sau adăugirea unor noi etape în cadrul procedurii de bază."[2, p.22]

În accepțiunea unei alte cercetătoare „procedurile penale sumare (speciale) reprezintă modalități simplificate de rezolvare a cauzelor penale, prin derogare de la cursul obișnuit al procesului penal. Aceste proceduri au o aplicabilitate limitată la anumite categorii de cauze și urmăresc accelerarea și eficientizarea actului de justiție, oferind totodată avantaje persoanelor acuzate care optează pentru ele (cum ar fi reducerea pedepsei ori a eforturilor procesuale)." [3, p. 13]

Doctrinarii din România afirmă că „procedurile speciale propriu-zise constituie, fiecare în parte, un complex de norme care au o sferă de aplicare limitată la o anumită categorie de infracțiuni. Aceste norme, deși au un conținut și o sistematizare proprie, ele nu constituie decât derogări parțiale de la ansamblul normelor de procedură obișnuită, cuprinse în partea generală și în partea specială a CPP, care sunt aplicabile și în desfășurarea procedurilor speciale, în măsura în care nu fac obiectul unei derogări." [4, p. 367]

Cercetătorii G. Theodoru și L. Moldovan opiniază că „procedurile speciale sunt modalități de desfășurare a procesului penal, diferite de procedura obișnuită, constituite dintr-un complex de norme cu caracter complementar și derogatoriu, ceea ce presupune că, în cazul aplicării lor, procesul penal se desfășoară după normele comune, numai în măsura în care nu există dispoziții speciale care au prioritate". [5, p. 335]

Autorii I. Neagu și M. Damaschin susțin că „în anumite situații, pentru atingerea scopului legii penale și al celei procesual penale, se impune adoptarea unui regim procesual cu caracter special, aplicabil numai la rezolvarea unor anumite cauze penale. Normele juridice care alcătuiesc procedurile speciale au o arie limitată

de aplicare, constituind derogări de la procedura obișnuită după care se desfășoară procesul penal. În legislația procesual penală română în vigoare, procedurile speciale, puține la număr, pot fi întâlnite atât în realizarea tragerii la răspundere penală, cât și cu ocazia rezolvării pe cale jurisdicțională a unor aspecte adiacente sarcinilor fundamentale ale procesului penal." [6, p. 518-519]

Recomandarea Nr. R (87) 18 a Comitetului de Miniştri a Consiliului Europei cu privire la simplificarea justiției penale [7], stabilește că „tergiversările în administrarea justiţiei penale pot fi remediate, nu numai prin alocarea anumitor resurse şi căile de utilizare a lor, dar şi printr-o definire clară a priorităţilor pentru realizarea politicii infracţionale, cu referire atât la formă, cât şi la substanţă, prin: – recurgere la principiul urmăririi discreţionare; – aplicarea următoarelor măsuri în examinarea infracţiunilor mici şi în masă: – aşa-numitele proceduri sumare; – examinări în afara instanţei de către autorităţile competente în probleme penale şi alte autorităţi de intervenţie, ca o alternativă posibilă de urmărire, – aşa-numitele proceduri simplificate; – simplificarea procedurilor legale ordinare."

Astfel, printe măsurile recomandate se atesă „acordurile extrajudiciare, recurgerea la procedurilor simplificate pentru procese mici si simplificarea procedurilor judiciare ordinare la toate nivelele." [8]

În contextul procedurilor speciale, menite să contribuie la simplificarea și eficientizarea procesului penal, prin reducerea sarcinii asupra instanțelor și încurajarea cooperării dintre învinuit și organele de urmărire penală, legislația națională a Republicii Moldova a adoptat măsuri concrete pentru aplicarea acestor principii. În acest sens, prin Legea nr. 245 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative (inclusiv Codul de procedură penală și Codul contravențional), Codul de procedură penală al Republicii Moldova a fost completat cu articolele 509^{3}–509^{10}, care reglementează o nouă instituție procesuală: procedura acordului de cooperare.

Adoptarea de noi proceduri simplificate, rezultă și din Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 (anexa 1) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (anexa 2) [9]. Potrivi direcției Strategică II „accesul la justiție și calitatea actului de justiție", obiectivul 2.1. întitulat „Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției", se impune adoptarea de intervenții legislative structurate în scopul optimizării procedurilor judiciare, proces complex ce vizează consolidarea accesului la justiție și îmbunătățirea calității actului justiției, precum și prevenirea oricăror forme de abuz, atât din partea participanților la proces, cât și din partea reprezentanților organelor judiciare.

Mai mult, în rândul obiectivelor specifice se înscrie „simplificarea și eficientizarea procedurilor judiciare", având ca scop instituirea de „proceduri eficiente și simplificate" (2.1.3.).

De asemenea, rațiunile care au stat la baza baza implementării procedurii speciale „acordul de cooperare", se circumscriu necesității de a facilita descoperirea

infracțiunilor, de a spori operativitatea administrării probatoriului, de a împiedica perpetuarea activității infracționale și de a preveni producerea unor consecințe prejudiciabile. Prin urmare, această instituție procesuală reflectă un instrument de politică penală orientat spre consolidarea eficienței procesului penal și protejarea valorilor sociale fundamentale ocrotite de lege.

Potrivit Notei informative la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și Codului contravențional) [10], necesitatea reglementării unei proceduri speciale de referință se întemeiază pe o serie de instrumente juridice internaționale.

Astfel, Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției [11] art. 37, reglementează cooperarea cu serviciile de investigații și de reprimare, conform căruia „fiecare stat parte ia măsurile potrivite pentru a încuraja persoanele care participă sau care au participat la săvîrșirea unei infracţiuni stabilite conform prezentei convenţii să furnizeze autorităţilor competente informaţii utile în scopurile anchetei și cercetării probelor, precum și o asistenţă faptică și concretă care ar putea contribui la lipsirea autorilor infracţiunii de produsul infracţiunii și la recuperarea acestui produs."

Mai multe, fiecare stat, poate să prevadă posibilitatea micșorării pedepsei de care este pasibil, să acorde imunitate de urmărire penale unui învinuit, care cooperează într-un mod substanţial la anchetă sau la urmăririle referitoare la infracțiuni prevăzute de Convenție.

Un al instrument juridic este Decizia-Cadru 2008/841/JAI a Consiliului Europei din 24 octombrie 2008 [12], conform art. 4 , fiecare stat membru poate adopta măsuri necesare pentru a se asigura că pedepsele penale stabilite, „pot fi reduse sau că infractorul poate fi scutit de ispășirea pedepsei dacă acesta, de exemplu: a) renunță la activitățile infracționale; și b) furnizează autorităților administrative sau judiciare informații pe care acesta nu ar fi fost capabile să le obțintă altfel și care le asistă pe acestea: - să prevină, să pună capăt sau să limiteze efectele infracțiunii; - să identifice și să îi defere justiției pe ceilalți infractori; - să găsească dovezi; - să priveze organizația criminală de resurse ilicite sau de beneficiile rezultate din activitățile sale infracționale; sau – să împiedice ca alte infracțiuni să fie comise în viitor."

Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului european și a Consiliului [13], conform art. 16, statele membre pot implementa măsuri necesare pentru ca pedepsele penale să poate fi reduse atunci când „autorul infracțiunii: a) renunță la activitățile de terorism; și b) furnizează autorităților administrative sau judiciare informații pe care acestea nu le-ar fi putut obține altfel, ajutându-le: - să prevină sau să atenueze efectele infracțiunii; - să identifice sau să îi aducă în fața justiției pe ceilalți autori ai infracțiunii; - să găsească dovezi; sau să împiedice săvârșirea altor infracțiuni."

Din definiția legală, (art. 509^3 alin. (2) C.proc.pen.) acordul de cooperare constituie *o tranzacție, încheiată la propunerea procurorului, între procurorul – șef al procuraturii specializate și învinuitul persoană fizică care își recunoaște vina și dorește să coopereze cu organul de urmărire penală, prin facilitarea identificării și*

tragerii la răspundere penală a altor persoane, în schimbul unei pedepse reduse și al formei de executare a acesteia.

Cooperarea dintre procurorul-șef al procuraturii specializate și învinuitul, persoană fizică, constă, în esență, într-un schimb de beneficii între autoritatea statului și persoana aflată în calitate procesuală de învinuit, concretizat astfel: pe de o parte, în sprijinul acordat de către învinuit organelor de urmărire penală în investigarea infracțiunilor la comiterea sau pregătirea cărora au participat și alte persoane; pe de altă parte, în acordarea unui tratament juridic mai favorabil învinuitului de către stat, în special prin aplicarea unor dispoziții mai blânde din legea penală.

Printre condițiile esențiale pentru încheierea unui acord de cooperare se numără obligația învinuitului de a-și recunoaște vinovăția**,** de a depune declarații relevante și de a preciza conținutul acestora, în vederea facilitării tragerii la răspundere penală a altor persoane implicate în săvârșirea infracțiunii**.**

Astfel, încheierea unui acord de cooperare de către învinuit presupune o contribuție activă la descoperirea infracțiunii și la tragerea la răspundere penală a altor persoane implicate, ceea ce implică renunțarea, în mod asumat, la anumite garanții procesuale**,** printre care dreptul de a păstra tăcerea **și** dreptul de a nu se autoincrimina**.**

În mod special, renunțarea la anumite garanții, în contextul procedurilor simplificate, este reglementat în jurisprudența CtEDO. Astfel, în cauza *Navalnyy și Ofitserov contra Rusiei*, § 100, CtEDO a observat că „în ceea ce privește *negocierea pedepsei (plea-bargaining)*, Curtea a constatat anterior că aceasta reprezintă o practică comună în sistemele de justiție penală europene, care permite inculpatului să beneficieze de o acuzație mai ușoară sau de o reducere a pedepsei, în schimbul recunoașterii vinovăției sau a unei declarații „nolo contendere" înainte de judecată sau pentru cooperarea substanțială cu autoritatea de urmărire penală. În situațiile în care efectul negocierii pedepsei constă în determinarea acuzației penale împotriva inculpatului printr-o formă accelerată de examinare judiciară, aceasta echivalează, în esență, **cu** *renunțarea la o serie de drepturi procesuale.*" [14]

Similar, este relevantă cauza *Scoppola contra Italiei,* [15] § 135, unde CtEDO a reiterat că „atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale."

Interpretarea art. 6 din CoEDO relevă că, acesta nu exclude posibilitatea persoanei de a renunța, în mod liber și conștient, fie printr-o manifestare expresă, fie printr-o conduită tacită, la exercitarea anumitor garanții procesuale ce derivă din dreptul la un proces echitabil.

În cauza *Sejdovic contra Italiei* [16] § 86, CtEDO a stabilit „nici litera, nici spiritul articolului 6 din Convenție nu împiedică o persoană să renunțe, din proprie inițiativă, fie expres, fie tacit, la dreptul la garanțiile unui proces echitabil."

Condițiile pentru valabilitatea renunțării, din perspectiva Convenției, vizează în primul rând ca aceasta să fie stabilită în mod neechivoc și să fie însoțită de garanții

minime, proporționale cu importanța dreptului renunțat (cauza *Poitrimol contra Frantei*, § 31 [17]), o astfel de renunțare nu trebuie să contravină unui interes public important.

Astfel, în jurisprudența CtEDO a fost consacrat standardul *„renunțării conștiente și informate*" (cauza *Ibrahim și alții contra Regatului Unit*, § 272) [18].

În cazul unei negocieri a pedepsei penale, în viziunea CtEDO, orice decizie de a accepta o astfel de înțelegere urmează sa fie însoțită de următoarele condiții: „ - înțelegerea trebuie acceptată de către solicitant în deplină cunoștință de cauză privind faptele cauzei și consecințele juridice, și într-un mod cu adevărat voluntar; - conținutul înțelegerii și corectitudinea modului în care aceasta a fost negociată între părți trebuie să facă obiectul unei revizuiri judiciare suficiente." (cauza *Natsvlishvili și Togonidze contra Georgiei*, §§ 91- 92).[19]

În deosebi, acordul de cooperare, în viziunea autorilor „derivă din aceeași sferă conceptuală cu instituții precum „acordurile de recunoaștere a vinovăției", „acordurile cu justiția" sau „acordurile cu procurorul". Istoric, aceste mecanisme au fost concepute pentru a eficientiza activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată, prin reducerea sarcinii procesuale și accelerarea desfășurării procedurilor penale. Totodată, experiența internațională demonstrează un puternic proces de influență și preluare reciprocă a practicilor procesuale între jurisdicții, ceea ce explică dezvoltarea interdependentă și evoluția convergentă a acestor instrumente procedurale." [20, p. 33]

În practica SUA, sunt aplicate mecanismele *„plea bargain"* și *„cooperation agreement". Plea bargaining-ul* presupune o recunoaștere a vinovăției în schimbul, sau cu speranța unei pedepsei reduse sau a unei decizii favorabile și urmărește în esență o rezolvare mai eficientă a cauzelor, ceea ce sporește eficiența judiciară și a organelor procuraturii. Un alt scop al adoptării unei asemenea proceduri, prin prisma acuzatorilor de stat, este de a asigura pedepsirea inculpaților care au comis fapte penale, chiar dacă durata pedepsei penale este redusă.

Deopotrivă, *cooperation agreement,* sunt „instrumente investigative. Obiectivul principal nu este admiterea vinovăției personale de către inculpatul colaborator; scopul este de a folosi acest inculpat colaborator, proactiv sau retrospectiv, pentru **a** dezvolta probe în vederea urmăririi penale a altor persoane, de obicei co-conspiratori." [21, p. 32]

Motivația esențială pentru încheierea unor asemenea acorduri, este, combaterea grupurilor criminale organizate**,** unde șefii criminali sunt protejați de nivelurile inferioare ale organizației, iar urmărirea penală fără cooperarea acestora ar fi dificilă. Dilema prizonierului apare frecvent: fiecare inculpat cântărește dacă să coopereze pentru a beneficia de atenuarea pedepsei înainte ca ceilalți să ia aceeași decizie. Astfel, acordurile de colaborare servesc atât eficienței judiciare, cât și obținerii probelor esențiale în combaterea criminalității organizate.

Procesul de cooperare poate fi complicat. Pentru a coopera, „inculpatul poate fi nevoit să renunțe la dreptul la tăcere și la protecția împotriva auto-incriminării și

să își recunoască vinovăția înainte de a ști dacă procurorul va accepta cooperarea propusă și dacă va beneficia de avantajele acesteia.” [22, p. 33]

În cadrul sistemului american, judecătorul păstrează discreția asupra sentinței inculpatului colaborator**.** Potrivit Ghidurilor pedepselor Statelor Unite [23, p. 478**]** *(United States Sentencing Guidelines)* „la cererea guvernului, care declară că inculpatul a oferit asistență substanțială în investigarea sau urmărirea penală a unei alte persoane care a comis o infracțiune, instanța poate dispune o abatere de la limitele prevăzute de ghiduri. Reducerea corespunzătoare va fi stabilită de instanță, pe motive exprimate în hotărâre, care pot includ, dar nu se limitează la următoarele: evaluarea de către instanță a semnificației și utilității asistenței oferite de inculpat, ținând cont și de evaluarea guvernului privind această asistență; adevărul, completitudinea și fiabilitatea oricărei informații sau mărturii furnizate de inculpat; natura și amploarea asistenței oferite de inculpat; orice prejudiciu suferit sau orice pericol/risc de vătămare pentru inculpat sau familia sa, rezultat al asistenței acordate; promptitudinea cu care inculpatul a oferit asistența.”

Concluzie. Acordul de cooperare constituie o procedură specială care îmbină recunoașterea vinovăției cu angajamentul învinuitului de a sprijini activitatea organelor de justiție în identificarea și tragerea la răspundere a altor persoane. Prin această procedură, legislația națională aliniază dreptul procesual penal la standardele internaționale, sporind eficiența sistemului de urmărire penală și reducând povara procesuală asupra instanțelor. Totodată, implementarea acordurilor de cooperare implică respectarea strictă a garanțiilor procesuale fundamentale, inclusiv renunțarea conștientă și voluntară la anumite drepturi, așa cum este consacrat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Experiența comparată, în special cea a sistemului american, arată că astfel de proceduri servesc atât eficienței judiciare, cât și obținerii probelor esențiale în combaterea criminalității organizate, evidențiind astfel importanța acestui mecanism pentru justiția penală modernă.

Referințe bibliografice:

1. Toncu S. *Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală*. Teză de doctor, Chișinău, 2019.
2. Rotaru, V. *Acordul de recunoaștere a vinovăției ca formă specială a procedurii penale*. Teză de doctor, Chișinău, 2004.
3. Gurghiș A. Provocările introducerii în legislația procesual-penală a acordului judiciar de interes public. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 2(69), 2024, p. 13–17, [citat 01.09.2025]. Disponibil la: https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.2(69).02.
4. Dongoroz V., Kahane S., Antoniu G. et. al. *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală.* București: Editura ALL Beck, 2003.

5. Theodoru G., Moldovan L. *Drept procesual penal.* București: Editura Didactică şi Pedagogică, 1979.
6. Neagu I., Damaschin M. *Tratat de procedură penală: partea specială, ed. a 3-a, revizuită și adăugită*. București: Editura Universul Juridic, 2021.
7. Recomandarea Nr. R (87) 18 a Comitetului de Miniştri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la simplificarea justiţiei penale, adoptată de către Comitetul de Miniştri la 17 septembrie 1987 la cea de-a 410 întrunire a prim-miniştrilor.
8. Compediu de cele mai bune practici privind managementul timpului în cazul procedurilor judiciare. Comisia europeană pentru eficiența justiției. Strasbourg, 8 decembrie 2006. CEPEJ (2006)13. Traducere de: C. Danileț. [citat 01.09.2025]. Disponibil: https://rm.coe.int/comisia-europeana-pentru-eficienta-justitiei-cepej-compendiu-de-cele-m/1680747d39 .
9. Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. Publicat : 31-12-2021 în Monitorul Oficial Nr. 325-333 art. 496. [citat 02.09.2025] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129241&lang=ro .
10. Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și Codului contravențional). [citat 02.09.2025]Disponibil: file:///Users/macbookair/Downloads/nota-informativa-la-cpp-defini...%206492f9ae3253f%20(1).pdf .
11. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, ratificată prin Legea 158 din 06-07-2007. Publicat: 20-07-2007 în Monitorul Oficial nr. 103 – 106 art. 451. [citat 02.09.2025] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=12297&lang=ro .
12. Decizia-Cadru 2008/841/JAI a Consiliului Europei din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate. JO L 300, 11/11/2008. [citat 02.09.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/ALL/?uri=CELEX:32008F0841 .
13. Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului european și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului și de înlocuire a Deciziei cadru 2002/475/JAI a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JAI a Consiliului. JO L 88, 31-03-2017. [citat 02.09.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32017L0541 .
14. Hotărârea CtEDO în cauza Navalnyy și Ofitserov contra Rusiei, din 04 iulie 2016, cererile nr. 46632/12 și 28671/14, [citat 02.09.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-161060 .
15. Hotărârea CtEDO în cauza Scoppola contra Italiei, din 22 mai 2012, cererea nr. 126/05, [citat 02.09.2025]. Disponibil https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123056 .

16. Hotărârea CtEDO în cauza Sejdovic contra Italiei din 01 martie 2006, cererea nr. 56581/00, [citat 02.09.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-72629%22]} .
17. Hotărârea CtEDO în cauza Poitrimol contra Frantei, din 23 noiembrie 1993, cererea nr. 14032/88. [citat 02.09.2025].Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-94588%22]} .
18. Hotărârea CtEDO în cauza Ibrahim și alții contra Regatului Unit, din 13 septembrie 2016, cererile nr. 50541/08, 50571/08 ș.a. [citat 02.09.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172694 .
19. Hotărârea CtEDO în cauza Natsvlishvili și Togonidze contra Georgiei, din 29 aprilie 2014, cererea nr. 9043/05. [citat 02.09.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-153567 .
20. Эдилова П.В. Соглашение о сотрудничестве с обвинением в уголовном процессе. В: *Пробелы в российском законодательстве*, 2017. [citat 02.09.2025]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/soglashenie-o-sotrudnichestve-s-obvineniem-v-ugolovnom-protsesse/viewer.
21. Robert R. Strang. *Plea bargaining, cooperation agreements, and immunity order.* [citat 03.09.2025]. Disponibil: https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No92/No92_05VE_Strang1.pdf .
22. *Ibidem, p. 33.*
23. Carlton W., *Reeves and other. United States Sentencing Commission. Guidelines Manual*, November 1, 2024. [citat 03.09.2025]. Disponibil: https://www.ussc.gov/sites/default/files/pdf/guidelines-manual/2024/GLMFull.pdf .